

Adviesrapport

Regie kwaliteitsborging opleidingen

LUCA School of Arts

NVAO | Afdeling Vlaanderen
April 2017

Guy Aelterman (voorzitter);
Diederik Schönau;
Michel van Lieshout;
Staf Pelckmans;
Joris Gevaert;
Suzanne den Tuinder (secretaris).

Inhoud

1	Inleiding en verantwoording	4
1.1	Samenstelling van de reviewcommissie	4
1.2	Werkwijze van de reviewcommissie	4
2	Rapportage van de bevindingen en overwegingen	6
	Bijlage 1: Programma van het locatiebezoek	10

1 Inleiding en verantwoording

Dit adviesrapport is tot stand gekomen in het kader van een uitgebreide instellingsreview. In de instellingsreview wordt de kwaliteit van het onderwijsbeleid getoetst aan de hand van NVAO's *Kader Instellingsreview – Vlaanderen 2015-2017*. Over de instellingsreview zelf is een evaluatierapport beschikbaar.

Dit rapport is een advies over de wijze waarop de instelling instaat voor de kwaliteit van haar opleidingen. Het gaat met name over de regie van de kwaliteitsborging van de opleidingen zoals opgenomen in NVAO's *Kwaliteitscode – Vlaanderen 2015-2017*.

1.1 Samenstelling van de reviewcommissie

De beoordeling is gebeurd door een reviewcommissie aangesteld door de NVAO. Deze is als volgt samengesteld:

- Em. prof. dr. ir. Guy Aelterman (voorzitter): professor aan de Universiteit Gent, voormalig kabinetschef Pascal Smet, voormalig algemeen directeur Artesis;
- Diederik Schönau, kunsthistoricus en psycholoog, was van 1981 tot 2015 werkzaam bij Cito instituut voor toetsontwikkeling in Arnhem.
- Michel van Lieshout: voormalig algemeen directeur van de Haute École Galilée - Brussel;
- Staf Pelckmans: directeur van Cultuurhuis de Warande (Turnhout);
- Joris Gevaert: Student Burgerlijk Ingenieur & Campuscoördinator bij Studentenraad KU Leuven.

De reviewcommissie wordt ondersteund door:

- Dr. Thomas de Bruijn, secretaris NVAO
- Drs. Suzanne den Tuinder, extern secretaris
- Lic. Nancy Van San, procescoördinator NVAO

De CV's van de commissieleden zijn opgenomen in het evaluatierapport. Daar kan worden vastgesteld dat de samenstelling van deze reviewcommissie voldoet aan de eisen opgenomen in het *Kader Instellingsreview – Vlaanderen 2015-2017*.

1.2 Werkwijze van de reviewcommissie

Dit adviesrapport is het resultaat van een reviewtrail uitgevoerd in het kader van de uitgebreide instellingsreview. De werkwijze in het kader van die instellingsreview is uitgebreid beschreven in het evaluatierapport.

1.2.1 Werkwijze van de reviewcommissie in het algemeen

De commissie heeft in het kader van de uitgebreide instellingsreview twee bezoeken aan de instelling gebracht. Zij heeft zich in de eerste dag van het tweede bezoek hiervan specifiek gericht op de regie van de kwaliteitsborging, de derde reviewtrail. Tijdens het bezoek heeft de commissie gesproken met zowel het instellingsbestuur als met vertegenwoordigers van de opleiding van de regie-pilot.

1.2.2 Werkwijze van de reviewcommissie met betrekking tot de advisering over de regie van de kwaliteitsborging van de opleidingen

Na afloop van de gesprekken met instellingsbestuur en de opleiding van de regie-pilot heeft de commissie haar bevindingen onderling besproken en is zij tot adviezen gekomen.

De commissie heeft deze bevindingen en adviezen aan het begin van de tweede dag van het tweede instellingsbezoek mondeling aan de instelling teruggekoppeld.

Vervolgens heeft de secretaris van de commissie de bevindingen en adviezen in een conceptrapportage opgesteld. De commissieleden hebben op deze rapportage gereageerd en de secretaris heeft de opmerkingen van de leden verwerkt. Het adviesrapport is op 19 april 2017 aan de NVAO aangeboden.

1.2.3 Beschrijving van de documentatie die de commissie heeft bestudeerd en bij het opstellen van haar advies heeft betrokken

De commissie heeft zich op dit bezoek voorbereid aan de hand van de door de instelling verstrekte documenten met betrekking tot de kwaliteitsborging in het algemeen, en de ervaringen met de pilotopleiding in het bijzonder. Zij heeft tijdens het tweede instellingsbezoek bovendien een aantal voorbeelden ontvangen van de publieke informatie zoals dit door de instelling voorzien is.

2 Rapportage van de bevindingen en overwegingen

LUCA School of Arts (LUCA) heeft een eigen kwaliteitszorgmethode voor haar opleidingen ontwikkeld, die zij in het academiejaar 2016-2017 in de vorm van een pilot bij de opleiding Beeldende Kunsten heeft geïmplementeerd. Bij haar visie op kwaliteitsvol kunstonderwijs zet zij de school als (fysieke en virtuele) sociale ruimte centraal. De instelling kiest ervoor om opleidingen een kader aan te bieden waarbinnen veel ruimte is voor eigen invulling. Zij onderscheidt negen kwaliteitskenmerken, waar opleidingen vanuit hun eigenheid en eigen verantwoordelijkheid invulling aan geven. LUCA legt de focus van het kwaliteitszorgproces nadrukkelijk op het verbeterproces binnen de opleiding. Aan de PDCA-cyclus voegt zij de IMWR-cirkel (Inspireren-Mobiliseren-Waarderen-Reflecteren) toe om, zoals zij tijdens het locatiebezoek aangeeft, het menselijke aspect van kwaliteitszorg voldoende nadruk te geven.

LUCA baseert het kwaliteitszorgsysteem volgens de regierapportage op bestaande structuren en overlegorganen, waarbij opleidingen gebruik maken van eigen beleidsdocumenten, verslagen en rapporten. Het diensthoofd Onderwijsontwikkeling en Kwaliteitszorg geeft aan voor de ontwikkeling van dit systeem de opleidingshoofden intensief te hebben geraadpleegd over wat voor hen een meerwaarde zou creëren.

Kwaliteitszorgcyclus

Alle opleidingen stellen om de vijf jaar een opleidingsbeleidsplan op, aan de hand van een LUCA-breed format met daarin de elementen die minimaal door de opleiding in het plan moeten worden opgenomen. Dit plan dient door verschillende lagen in de organisatie te worden goedgekeurd, te beginnen bij de Permanente onderwijscommissie (POC) van iedere opleiding. Het opleidingsbeleidsplan wordt aangevuld met een jaarlijks actieplan. Een jaarlijks meetplan geeft aan van welke enquêtes en bijeenkomsten met studenten en werkveldvertegenwoordigers de opleiding gebruik zal maken.

Volgens de regierapportage beschikken alle opleidingen over een opleidingsportfolio. Dit portfolio is 'de verzameling van de activiteiten, plannen en realisaties van de opleiding en reflecties daarover waarin de stakeholders van de opleiding, studenten, werkveld en alumni een herkenbare inbreng hebben gehad.' Dit portfolio zou op heldere wijze moeten aangeven waar de opleiding staat. De commissie heeft een opleidingsportfolio bekeken, maar herkent daar niet de helderheid van de informatie die geambieerd wordt. Zij heeft met de instelling gesproken over de wijze waarop zij deze informatie transparanter wil maken. Het diensthoofd Onderwijsontwikkeling en Kwaliteit geeft aan dat men hier nog enigszins zoekend in is. Men wil wellicht toe naar een gelijkaardige structuur, maar wil daarbij niet dat opleidingen eigen rapporten, verslagen of documenten hiervoor teveel moeten ombouwen. Momenteel biedt men daarom geen dwingende structuur, maar werkt men met de eis dat de informatie inzichtelijk moet zijn voor het externe panel.

Kritische analyse door externen

Elke zes jaar voert een panel van externe deskundigen een externe analyse van de kwaliteit van het onderwijs uit. LUCA legt ook hier de focus op het verbeteraspect. Zij verwacht van het panel dat het als critical friend beargumenteerde feedback geeft, met aandacht voor aanbevelingen die de opleiding helpen om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren. Een extern panel bestaat doorgaans uit vier leden en een secretaris, waarin vakdeskundigheid, expertise vanuit het werkveld en onderwijsdeskundigheid zijn vertegenwoordigd. Eén van de panelleden is student of recent afgestudeerde van de opleiding. Opleidingen doen zelf voorstellen voor

panelleden, eventueel met aanvulling vanuit de dienst Kwaliteitszorg voor specifieke onderwijsdeskundigheid of ervaring met dergelijke visitaties. De commissie heeft met de instelling gesproken over de onafhankelijkheid van de panelleden ten opzichte van de opleiding die zij beoordelen. De instelling geeft aan dat voor alle panelleden geldt dat zij de laatste 2 jaar niet intensief betrokken mogen zijn geweest bij de opleiding. Zij tekenen hiervoor een onafhankelijkheidsverklaring. Op de vraag van de commissie naar de internationale dimensie in het panel, geeft de instelling aan dat bij het opstellen van opleidingsbeleidsplannen internationale vertegenwoordigers (uit Nederland) betrokken zijn.

Het panel baseert zich voor de oordeelsvorming op het opleidingsportfolio, gesprekken met betrokkenen van de opleiding, werken van studenten en het bezoeken van lessen, ateliers etc. Het geeft aan in welke mate de opleiding aan de kwaliteitskenmerken voldoet, welke verbeterpunten er zijn en welke good practices uitgelicht kunnen worden.

In een opvolgesprek bespreekt het panel de bevindingen met de opleiding om te komen tot verbeterpunten die opvolging vereisen. Indien er volgens het panel verbeterpunten zijn die zeker opgevolgd dienen te worden en de opleiding hiermee akkoord gaat, wordt besproken welke acties ondernomen gaan worden. Indien de opleidingen niet met de verbeterpunten akkoord gaat, doet de opleiding een beargumenteerd voorstel voor opvolging aan het Faculteitsbestuur/Groepsbestuur. In deze gevallen wordt ook het panel gehoord. LUCA heeft voor deze benadering gekozen om sterk de nadruk te leggen op de dialoog en eigen verantwoordelijkheid van de opleiding. De commissie vroeg zich af of een wat meer sturende benadering soms niet wenselijk zou zijn. Volgens de instelling is dit in de sector lastig. Dit gebeurt wel, maar altijd voorzichtig om te zorgen dat mensen aan boord blijven. Bijvoorbeeld bij een opleiding waar de verschillende campussen een eigen dossier wilden indienen, heeft het directiecomité volgehouden dat aan de richtlijn van één dossier per opleiding wordt vastgehouden. Hierbinnen kunnen per campus wel verschillende accenten worden aangebracht, zodat de campussen kunnen laten zien waarin de eigen opleiding zich profileert.

Evaluatie pilot

Bij de evaluatie van de pilot bleek één dag locatiebezoek te weinig voor het panel om een goed beeld te krijgen van de opleiding. Naar aanleiding hiervan is besloten het locatiebezoek van het externe panel uit te breiden naar twee dagen. De eerste dag wordt dan door het panel besteed aan het leren kennen van de opleiding, door lesbezoek, repetitiemomenten, het bekijken van werken van studenten etc., terwijl men in het tweede bezoek inhoudelijk de diepte kan ingaan.

Docenten en studenten melden de commissie dat zij tijdens de pilot het gevoel hadden heel open te kunnen zijn in de gesprekken met het panel. Docenten geven aan dat zij de gesprekken met het panel als zeer waardevol hebben ervaren. Het panel heeft aan docenten en studenten expliciet gevraagd of er zaken waren die zij zelf wilden adresseren. De kritische geluiden die zij in de gesprekken hebben geuit, vonden zij later terug in de rapportage. Betrokkenen hebben het als prettig ervaren dat de vragen van het panel vooraf werden toegestuurd. Deze openheid maakt dat het bezoek niet wordt ervaren als opgelegd van bovenaf, maar dat men zelf de regie ervaart waardoor er juist dingen op tafel komen die spelen binnen de opleiding. De dialoog over kwaliteit heeft hierdoor een impuls gekregen.

De informatievoorziening naar studenten is volgens de vicedecaan Onderwijs een verbeterpunt. Het is momenteel voor studenten weinig inzichtelijk welke acties er naar

aanleiding van het panelrapport genomen worden. Vanaf volgend jaar zal men met een informatief flow werken ten aanzien van beslissingen en acties, waar studenten expliciet in worden meegenomen. Een samenvatting van het panelrapport is te vinden op de site van LUCA, maar dit is, ook volgens de instelling zelf, niet makkelijk te vinden voor buitenstaanders. Deze samenvatting is in de ogen van de commissie weinig kritisch en geeft geen evenwichtig beeld van de bevindingen en adviezen van het panel.

Het valt de commissie op dat door het externe panel niet expliciet wordt gekeken naar de kwaliteit van het (eind)werk van studenten of naar de kwaliteit van de beoordeling daarvan. Wel heeft het panel tentoonstellingen bezocht en hebben studenten hun werk aan het panel toegelicht. Dit was volgens de instelling voor het panel vooral om zich een goed beeld van de opleiding te vormen. Volgens docenten was de toon van het werk bij de meeste panelleden reeds bekend, omdat zij (meer dan twee jaar geleden) ook als jurylid voor de opleiding hebben opgetreden.

De ervaringen van LUCA met deze pilot karakteriseert zij overwegend als positief. Los van een aantal aanscherpingen (zoals het uitbreiden van het locatiebezoek, sterkte benadrukken van onderzoek in de kwaliteitskenmerken, uitwerken van draaiboeken) ziet zij de huidige methode als waardevol en positief voor de kwaliteitsbeleving binnen de opleidingen.

Conclusies en advies

De commissie stelt vast dat de pilot van de opleiding Beeldende Kunsten nog niet is afgerond: er komt nog een opvolggesprek en naar aanleiding van de verbeterpunten worden actieplannen ontwikkeld die in verschillende gremia zullen worden besproken. Ook de opvolging van de verbeteracties heeft nog niet plaats gevonden. De commissie adviseert om het volledige proces te doorlopen, inclusief opvolggesprek en verbeteracties en dan het gehele proces te evalueren. Zij beveelt aan om daarbij met studenten en docenten uitgebreid aandacht aan de rapportage te besteden, bijvoorbeeld in (sub) POC's. Daarnaast is het van belang om ook de opschaling van de bevindingen naar het centrale niveau helder inzichtelijk te krijgen. Daarbij zou duidelijk in kaart gebracht moeten worden in welke organen welke onderdelen worden besproken en wie de urgentie en prioriteit bepaalt. Sommige verbeterpunten kunnen immers niet vrijblijvend zijn omdat ze de kwaliteit van het onderwijs aantasten. Andere aspecten zullen opleidingsoverstijgend zijn en op een hoger niveau geagendeerd moeten worden. De commissie raadt daarom aan om duidelijk te beleggen waar de risico's en urgentie worden vastgesteld.

De commissie ziet dat de procedure van kwaliteitszorg in de basis goed in elkaar zit en dat deze zorgvuldig is geëvalueerd tot op het moment waar men nu in de pilot is beland. De diepgevoelde wens van de instelling om een open dialoog te voeren waarin opleidingen de eigen verantwoordelijkheid oppakken, ziet zij gerealiseerd in dit proces. De gesprekken worden als open ervaren, belangrijke zaken worden geadresseerd en opleidingen voelen zich gehoord en in hun eigenheid erkend. De commissie herkent de logica van de opeenvolgende fases in het kwaliteitszorgproces.

Uit de evaluatie van de pilot blijkt dat opleidingen het prettig vinden dat zij de ruimte krijgen om eigen aandachtspunten in het proces te formuleren. De commissie ziet, en vindt het begrijpelijk, dat de instelling hier veel waarde aan hecht. Tegelijkertijd heeft een systematiek die een dergelijke ruimte geeft het risico in zich dat de perceptie zich ontwikkelt dat niet alle ESG moeten worden afgetoetst en dat onderdelen als oriëntatie en niveau minder accent krijgen. Zij adviseert om het voldoen aan de ESG explicieter

te communiceren in dit proces en om expliciet aandacht te besteden aan het beoordelen van het niveau van de (eind)werken van studenten.

Het afschaffen van het zelfevaluatierapport wordt erg gewaardeerd door de opleidingen en men ziet dit als een duidelijke planlastvermindering. De informatievoorziening is momenteel volgens de commissie echter weinig gestroomlijnd en weinig selectief of geaggregeerd. Men verliest zich enigszins in de hoeveelheid informatie die beschikbaar is. Ook de informatie die aan het externe panel ter beschikking wordt gesteld zou gestructureerder mogen worden aangeboden, met aandacht voor de vindbaarheid van de relevante onderdelen. Een kritischer aanbod van informatie zou wellicht zelfs de noodzaak van het verlengen van het panelbezoek kunnen opvangen. De commissie adviseert bovendien om te werken aan het goed inzichtelijk maken van laagdrempelige en gebalanceerde publieke informatie over de opleidingskwaliteit.

De commissie adviseert de instelling om bij de samenstelling van de externe panelen panelleden te selecteren met wat meer afstand tot de opleiding, uit het bredere (internationale) veld die met een kritische blik de opleiding kunnen bekijken. Om internationaal de geloofwaardigheid te blijven behouden, is het immers belangrijk om een goede internationale benchmark te organiseren om zo de kwaliteit en actualiteit van de opleidingen in internationaal perspectief te kunnen onderbouwen. Een externe blik met een hogere frequentie dan éénmaal per zes jaar zou daarbij wellicht wenselijk zijn.

De commissie heeft waardering voor de manier waarop conclusies en adviezen uit de evaluatie van de pilot al zijn opgepakt binnen de instelling en zelfs al op onderdelen in nieuw beleid zijn vervat. De instelling lijkt met het nieuwe kwaliteitszorgsysteem een nieuwe dynamiek te hebben gevonden waarin men open kan zijn en in de rapportages ook de kritische geluiden kan herkennen. Betrokkenen voelen zich meer eigenaar van het proces en ervaren het nieuwe systeem als zeer waardevol. Tegenover deze openheid staat wel dat men actie terug verwacht van bovenaf om de aangekaarte problemen op te lossen. De verwachtingen op opleidingsniveau zijn hier hooggespannen. De commissie adviseert om op centraal niveau voldoende aandacht te besteden aan de gewenste verbeteringen en in gesprek te gaan met opleidingen over mogelijkheden en onmogelijkheden hiervan.

Bijlage 1: Programma van het locatiebezoek

DAG 1: 20-Mar-17			
	Regietrail: pilot BK		
9.00-10.00	gesprek 1	Korte presentatie regie door ontwerpers, vraag en antwoord, gesprek met ontwerpers en beleidsniveau	Ontwerpers regie: Hellen van Berlo, Patricia Poelmans, Peter Thiers, Ine Rens Beleidsniveau: Maarten Vanvolsem
10.00-10.15	overleg commissie		
10.15-11.15	gesprek 2	opleidingshoofden en coördinatoren BK	Maarten Vanvolsem Opleidingshoofden: Sint-Lukas Brussel: Nicola Setari, Sint-Lucas Gent: Wim Lambrecht Coördinatoren: Sint-Lucas Gent: Jan Peeters, Sint-Lukas Brussel: Johan Van Looveren
11.15-11.30	overleg commissie		
11.30-12.30	gesprek 3	docenten, studenten	Studenten: Anne Fonteyn (BK-Gent) Judith De Smyttere (BK-Brussel), Joery Erna (BK-Genk) Docenten: Kristof Vrancken (C-mine), Isolde Vanhee, Carina Diepens (Sint-Lucas), Johanna Kint en Hilde Princen (Sint-Lukas)
DAG 2: 21-Mar-17			
9.00-11.00	overleg commissie (regietrail)		
11.00-12.00	Co-creatie over regietrail	directie en ontwerpers regie	Carl Van Eyndhoven (decaan) Maarten Vanvolsem (vice-decaan onderwijs) Alain Quateau (groepsvoorzitter LUCA-Pro) Veerle Van der Sluys (vice-decaan onderzoek) Hellen van Berlo (coördinator Onderwijsontwikkeling & Kwaliteitszorg, voorzitter ontwerpteam) + stafmedewerker O&K (Peter Thiers)

NVAO

Het zorgvuldig tot stand gekomen onafhankelijke oordeel van de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) versterkt hogeronderwijsinstellingen in hun kwaliteitscultuur. Op basis van NVAO's oordelen worden opleidingen in het hoger onderwijs erkend en krijgen studenten een waardig diploma. De NVAO is binationaal en werkt internationaal.

NVAO. Vertrouwen in kwaliteit.

Het adviesrapport is tot stand gekomen in opdracht van de NVAO met het oog op de advisering over de regie op de kwaliteitsborging van opleidingen door LUCA School of Arts.

Aanvraagnummer 4396

Colofon

Adviesrapport
Regie kwaliteitsborging opleidingen
LUCA School of Arts
April 2017
Samenstelling: NVAO Afdeling Vlaanderen

NVAO

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie
Parkstraat 28/2514 JK Den Haag
Postbus 85498/2508 CD Den Haag
Nederland
T 31 70 312 23 00
E info@nvaio.net

www.nvaio.net